TÜRK-İŞ

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

331.8
240
7006

24 OCAK KARARLARI VE KAYIPLARIMIZ

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

TÜRK-İŞ
Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

24 OCAK KARARLARI ve KAYIPLARIMIZ

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi
Tarih:.....
Demirbaş No:.....7005.....
Tasnif No:..331.8.Yiç.....

Bilgisayara işlenmiştir

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ

I. 24 Ocak İstikrar Programı ve İşverenlerin Talepleri 7

II. 24 Ocak İstikrar Programı Sonucunda Çalışma Mevzuatına İlişkin Kayıplarımız..... 13

III. 24 Ocak İstikrar Programının Türkiye Ekonomisi, Sosyal Devlet, Gelir Dağılımı ve Ücretler Üzerindeki Etkileri..... 21

SUNUŞ

1980'li yılların başında açıklanan ve "24 Ocak Kararları" olarak nitelendirilen ekonomik önlemler paketinin, Türkiye'nin ekonomik, siyasal ve sosyal yaşantısında önemli değişimlere yol açtığı genelde kabul görmektedir. Buradan hareketle, 12 Eylül askeri darbesi ile ihtiyaç duyulan yasal ve kurumsal düzenlemeler için gerekli şartların oluşturulduğu değerlendirilmesi de yapılagelmiştir.

Ancak, 24 Ocak Kararları ve sonrası meydana gelen gelişmelerin ülke ve özellikle çalışanlar açısından olumlu olmadığı açıktır. Demokratik yapıyı ortadan kaldıran, temel hak ve özgürlükleri kısıtlayan, sınırlayan düzenlemelerle ekonomik yapı değişikliğinin sağlıklı ve kalıcı olamayacağı, daha ağır sorunlara yol açtığı bugün yaşanan bir gerçektir.

Sunduğumuz bu çalışma ile, 24 Ocak İstikrar Tedbirleri sonrası hak ve özgürlükler, ekonomik çıkarlar ve çalışma yaşamı bakımından uğranılan kayıplar anahatlarıyla ortaya konulmaktadır.

Saygılarımızla

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU

I- 24 OCAK İSTİKRAR PROGRAMI VE İŞVERENLERİN TALEPLERİ

Ülkemizde işçiler, örgütlü bulundukları sendikaların çatısı altında ve öncülüğünde, 1963 - 1980 döneminde üretimden gelen güçlerini ve siyasal alandaki güçlerini etkili bir biçimde kullandılar.

İmzalanan toplu iş sözleşmeleri ve Parlamento'da çıkarılan birçok yasa ile, Türkiye'de işçilerin hak ve özgürlükleri gelişti, refahları arttı.

1970'li yıllardan itibaren Türkiye'de işçilerin ve özellikle de sendikalı işçilerin ulaştıkları düzey, uluslararası ve yerli sermayenin bu haklara yönelik yeni bir karşıt kampanya başlatmasına neden oldu.

Bu yıllarda, Uluslararası sermayenin sözcüsü ve beyni olan Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından Türkiye'ye gönderilen raporlarda, işçi ücretlerinin denetim altına alınması talebi sık sık gündeme getirildi.

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu ise, genel kurullarına sunulan çalışma raporlarında, çeşitli istekler gündeme getirdiler.

TİSK'in 1982 yılı Nisan ayında toplanan 14. Genel Kurulu'na sunulan Çalışma Raporu'nda, günümüzde söylenenleri hatırlatır biçimde, sendikalı işçilerin "mutlu azınlık" olduğu iddiaları gündeme getiriliyordu. TİSK Raporu'nda şu sözler yer alıyordu:

"Geçmişte işveren - işçi ilişkilerine yaklaşımda daima işçilerin himayeye muhtaç olduğu görüşünün hakim olduğu bilinen bir gerçektir. Artık işçinin ezildiği, istismar edilidiği iddialarının geçersizliği ortadadır. İşçilerin bugün ulaştığı seviye memurlara sağlanan im-

kanların çok çok üstündedir. Bunun yanında 3 milyona yakın işsizin varlığı düşünülürse, **ülkemizde çalışan işçilerin mutlu bir azınlık teşkil ettiği söylenebilir.** Bu durumu geçmiş tecrübeler ışığında artık savunmak mümkün değildir. Bu sebeple sosyal sorunlara yaklaşırken işçi lehine yorum kriteri terkedilmeli ve ülke yararı gözetilmelidir."

TİSK Genel Başkanı Halit Narin'in, "20 yıl işçiler güldü, biz ağladık, şimdi gülme sırası bizde" sözleri de, dönemin havasını yansıtan önemli bir açıklamadır.

Bu dönemde **TİSK'in** Çalışma Raporları'nda yer alan **taleplerin bir bölümü** şöyle özetlenebilir:

1- Asgari ücret, yan ödemeler de hesaba katılarak, bölgelere ve sektörlere göre ayrı ayrı saptansın.

2- Herkese eşit ücret zammı yerine, üretime katkıya göre farklı ücret zammı sistemi yaygınlaştırılsın.

3- Ücret zamları verimliliğe bağlansın.

4- Yan ödemeler azaltılsın.

5- Emekli aylıkları düşürülsün.

6- Ücret artışları sınırlandırılsın.

7- Çalışılmayan hafta tatili ve genel tatiller için ücret ödenmesin.

8- İş Yasası'nda işten çıkartmaya ilişkin maddeler değiştirilmesin.

9- Kıdem tazminatına yasal tavan getirilsin.

10- Genel tatil ve ücretli izinler azaltılsın.

11- İş güvenliği denetimleri kasıtlı olarak işyerlerini kapatmayı amaçlıyor. Bu duruma son verilsin.

12- Sakat ve eski hükümlü çalıştırma yükümlülüğü kaldırılsın.

13- Toplu sözleşme uygulamasında sendikalı - sendikasız işçi ayrımına son verilsin.

14- Yönetime katılma yolundaki çabalara son verilsin.

15- "Sendika enflasyonu" önlensin.

16- Tek sendikaya üyelik getirilsin. Üye fişleri merkezi bir birimde toplansın.

17- Sendika aidatlarının miktarı sınırlandırılsın.

18- Sendika aidatlarının kaynaktan kesilmesi uygulaması (check-off) kaldırılsın.

19- Sendikalar, devletin idari ve mali denetimine açık olsun.

20- Sendikalarla siyasi partiler arasındaki ilişki sınırlandırılsın.

21- Sendikalarda "sendika ağalarının" hakimiyeti kırılsın.

22- İşkolları Yönetmeliği yasaya eklensin.

23- İşverenlerin işveren sendikalarına ödedikleri aidat gider yazılabilsin.

24- Sendikaların siyasi partilerin toplantı, gösteri ve yürüyüşlerine katılmasına izin verilmesin.

25- Sendika yönetiminde görev alanların siyasi partilerin yönetiminde yer almaları halinde sendikadaki görevleri otomatik olarak düşsün.

26- Sendikaların "siyasi ve ideolojik maksatlı" toplantı, gösteri ve yürüyüş düzenlemeleri veya bunlara katılmaları yasaklansın.

27- İşyerlerindeki her çeşit sendikal çalışma yasaklansın.

28- Sendikalar işyerlerindeki yasadışı davranışlardan parasal ve hukuksal açılardan sorumlu tutulsun, sendikalar bu nitelikteki olayların önlenmesi için önlemler alsın.

29- Sendika temsilcisi sayısı en fazla 2 olsun ve işyerinde en az 3 yıl kıdemi olan işçiler arasından temsilci atansın.

30- İşkolu ve işyeri düzeyinde iki toplu iş sözleşmesi yerine, tek bir toplu iş sözleşmesi yapılsın.

31- Referandum uygulamalarına son verilsin.

32- Grev ertelemelerinin kapsamı genişletilsin.

33- Herhangi bir işçi sendikasının toplu sözleşme yapabilmesi için işkolundaki toplam işçi sayısının belirli bir oranını temsil etme önkoşulu getirilsin.

34- Grev erteleme gerekçelerinin kapsamı genişletilsin, kamu yararı, genel ekonomik yarar ve kamu düzeni gibi gerekçeler de kabul edilsin.

35- Ertelenen grevler Yüksek Hakem Kurulu tarafından karar bağlansın.

36- Hak uyuşmazlıklarında grev hakkı kalksın.

37- Grev kararının alınmasından bir süre sonra grev uygulama zorunluluğu getirilsin. Grev başlama tarihi önceden işverene bildirilsin.

38- Emeklilik yaşı yükseltilsin.

39- Toplumsal anlaşma gibi uygulamalarda işveren örgütleri de işçi örgütleri ve devletin yanında yer alsın.

40 Sosyal güvenlik konuları politik rekabet malzemesi yapılmasın.

24 Ocak İstikrar programı, bu ve benzeri talepleri uygulayabilmek için gündeme getirildi.

Ancak zamanın Hükümeti, Temmuz-Ağustos aylarından itibaren, dayatılan bu istikrar programının işçilere ilişkin bölümün dışına çıktı.

24 Ocak İstikrar Programı'ndan sonra grevler, grev ertelemeleri ve direnişler olağanüstü düzeyde arttı. 12 Eylül öncesinde Türkiye Cumhuriyeti tarihinde en fazla işçinin greve çıktığı yıl, 8.5 aylık sürede 85 bin kişi ile, 1980 yılıdır. Dönemin Hükümeti, ayrıca, 1981 yılında yapılması gereken genel seçimlerde işçilerin ve sendikaların da tepkisini hesap etti.

1980 yılının Temmuz ve Ağustos aylarında kamu kesimi işyerlerinde çok başarılı toplu iş sözleşmeleri imzalandı. Diğer toplu iş sözleşmelerinin görüşmeleri sürerken, 12 Eylül darbesi yapıldı.

Darbenin gerekçesi, sendikaların tümünün her zaman karşı olduğu anarşi ve terördü. Ancak gerçek gerekçe, Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Kenan Evren'in anılarında şöyle anlatılmaktadır:

"Eğer 24 Ocak kararları denen kararların arkasından 12 Eylül dönemi gelmemiş olsaydı, o tedbirlerin fiyasko ile sonuçlanacağından hiç şüphem yoktu. Böyle sıkı bir askeri rejim sayesinde o tedbirler meyvesini vermiştir." (Milliyet, 7.1.1991)

O tedbirlerin verdiği meyve neydi?

Rahmetli Turgut Özal, o "meyve"yi 1985 yılında Japon işadamlarına yaptığı konuşmada şöyle anlatıyordu:

"Çok geniş bir ülkeyiz, nereyi uygun görüyorsanız oraya gelirsiniz. Bütün Japon işadamlarını Türkiye'de yatırım yapmaya davet ediyoruz. **Türkiye'de ucuz işgücü vardır. Bunu değerlendirebilirsiniz.**" (23.5.1985)

İşçi sınıfımız 24 Ocak İstikrar Programı ve onun uygulanabilmesi için gerçekleştirilen 12 Eylül askeri darbesi sonrasında büyük kayıplar yaşadı. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu'nun Genel Kurullarına sunulan Çalışma Raporlarında yer alan ve yukarıda bir bölümü özetlenen taleplerin büyük bir bölümü gerçekleştirildi.

Bu kayıpların parasal bölümünü

- 1989-1993 döneminde birlikte gerçekleştirdiğimiz meşru ve demokratik kitle eylemleri ile,

- Çalışanlar dayanışma anlayışını güçlendirerek,

- sendikalarımıza siyasi partilerden daha fazla önem vererek,

- sendikalar arasındaki bütünleşmeyi ve işçiler arasındaki dayanışmayı geliştirerek,

- kamuoyu desteğini arkamıza alarak,

- Türkiye tarihinin en yoğun grevlerini gerçekleştirerek ve,

- siyasal alandaki gücümüzü sınırlı da olsa kullanarak önemli ölçüde geri aldık.

Ancak, diğer alanlardaki kayıplarımızı, 24 Ocak İstikrar Programı'nın 14. yıldönümünde bile henüz geri alabilmiş değiliz.

TÜRK-İŞ'in amacı ve hedefi, temel işçi haklarına ve

sendikal hak ve özgürlüklere karşı yeni kısıtlamaların gündemde olduğu günümüzde, 24 Ocak sonrası kayıplarımızı tekrar hatırlayarak, ekmek-barış-özgürlük ve demokrasi mücadelemizi daha da güçlendirmektir.

II- 24 OCAK İSTİKRAR PROGRAMI SONUCUNDA ÇALIŞMA MEVZUATINA İLİŞKİN KAYIPLARIMIZ

12 Eylül askeri müdahalesi ile Parlamento feshedildi. Özgürlükçü ve çoğulcu parlamenter demokrasi ortadan kaldırıldı. İşçi sınıfının siyasal alanda gücünü kullanma olanakları yok edildi.

12 Eylül darbesi sonrasında tüm sendikal çalışmalar kısıtlandı. Bazı sendikaların faaliyetleri durduruldu. Binlerce sendika yöneticisi, işyeri sendika temsilcisi ve baştemsilcisi ve üyesi gözaltına alındı. Toplu pazarlık düzeni sona erdirildi. Tüm grevler yasaklandı.

10.10.1980 tarih ve 2316 sayılı Faaliyetleri Durdurulan Sendika, Federasyon ve Konfederasyonlara Kayyım Tayini Hakkında Kanun ile, hiçbir yargı kararı olmaksızın, faaliyeti durdurulan sendikaların demokratik biçimde yöntilmeleri engellendi.

27.10.1980 gün ve 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanunla, Milli Güvenlik Kurulu bildiri ve kararları, 1961 Anayasasına uymuyorsa, bunlar Anayasa değişikliği olarak yürürlüğe kondu. Yasalara uymayanlar yasa değişikliği olarak kabul edildi.

Anti-demokratik şartlarda halkımıza dayatılan 1982 Anayasası ile, birçok anti-demokratik düzenleme getirildi ve temel sendikal hak ve özgürlüklere büyük darbeler indirildi.

2821 sayılı Sendikalar Yasası ile temel sendikal hak ve özgürlükler ihlal edildi.

2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Yasası ile toplu pazarlık ve grev hakları, işverenlerin istedikleri doğrultuda ciddi kısıtlama ve yasaklara maruz bırakıldı.

8.3.1984 gün ve 84/7931 karar sayılı "İşçi ve İşveren Sendika ve Konfederasyonlarının Devletçe Denetlenmesi Esaslarına İlişkin Tüzük" ile sendikalar üzerinde yoğun bir baskı uygulanabilmesinin şartları yaratıldı.

22.7.1981 gün ve 2495 sayılı Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun ile özel güvenlik teşkilatı personelinin sendikalara üye olması, grev yapması yasaklandı. Sendikal harekete önemli bir darbe indirildi.

8.6.1984 gün ve 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile KİT'lerde sözleşmeli personel uygulaması getirildi. 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 14. maddesi ile sözleşmeli personelin sendikalaşması ve grev yapması yasaklandı (bu hüküm 13.8.1991 tarihinde yürürlüğe girdi). Böylece, kamu kesiminde ücretli olarak çalışan önemli bir kesim en temel sendikal hak ve özgürlüklerden mahrum bırakıldı.

4.10.1983 gün ve 2908 sayılı Dernekler Yasası ve 6.10.1983 gün ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası ile, en temel haklarımızda ciddi kısıtlamalar getirildi.

15.6.1985 gün ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Yasası ile on yıl süreyle grev yasağı getirildi.

2935 sayılı Olağanüstü Hal Yasasına, grev kararlarının bir aya kadar ertelenebileceği hükmü kondu. 10.5.1990 günlü Resmi Gazete'de yayınlanan 425 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile grev erteleme süresi 3 aya çıkarıldı.

3308 sayılı (R.G. 19.6.1986) Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu ile, 50 ve daha fazla sayıda işçi çalıştıran işletmelerde toplam işçi sayısının yüzde 10'una kadar meslek lisesi öğrencisi çalıştırılmasına izin verildi. Bu hak, bazı işyerlerinde öğrencilerin grev kırıcı olarak kullanılmasına imkan sağladı. Ayrıca, işçi sendika ve konfederasyonlarının eğitim fonlarının yüzde 25'inin Çıraklık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu'na aktarılması öngörüldü (Madde 32/h).

Bakanlar Kurulu'nun 12.7.1987 günlü Resmi Gazete'de yayınlanan kararıyla, ihtiyaç fazlası askerlik yükümlülerinin, üç öğün yemek, elbise, yatak ve askerlere verilen cep harçlığı karşılığında, kamu kurum ve kuruluşlarında, askeri disiplin altında işçi olarak çalıştırılmaları mümkün kılındı.

7 Ekim 1980 gün ve 2319 ve 2320 sayılı Yasalarla, kıdem tazminatına tavan getirildi. Bu tavan, 10.12.1982 gün ve 2762 sayılı kanunla daha da aşağı çekildi (2320'de asgari ücretin 7,5 katı idi. Sonra, en yüksek devlet memuru emekli ikramiyesinin 1 yıllık tutarı ile eşitlendi). 5.5.1981 gün ve 2457 sayılı Kanunla, kıdem tazminatı konusundaki kısıtlama, kanunla kurulu kurum ve kuruluşlara ve sözleşmeli personel olarak kamu kurumlarında çalışanlara da uygulanmaya başlandı.

19 Nisan 1981 tarihli Resmi Gazetede: "4.7.1956 tarihli 6772 Sayılı Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesi ve İşçilere Toplu Sözleşmeleri ile Verilecek İkramiyeler Hakkında Kanun" yayınlandı. Bugün de yürürlükte olan bu kanun ile, yeraltı madenciliği dışındaki tüm kamu işletmelerinde yıllık ikramiye 112 yevmiye, özel kuruluşlarda ise 120 yevmiye ile kısıtlandı. Yeraltında

çalışanlara kamuda 26 yevmiye, özel sektörde bir aylık ücret daha verilmesine imkan tanındı.

19 Mart 1981 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Kanun ile geçmişte ücretli tatil yapılan 5,5 gün, çalışılan güne dönüştürüldü. 20.4.1983 gün ve 2818 sayılı Kanunla, 23 Nisan günü (1gün) yeniden ücretli izinli hale getirildi.

24.12.1980 gün ve 2364 sayılı Kanunla, Süresi Sona Eren Toplu İş Sözleşmelerinin Sosyal Zorunluluk Hallerinde Yeniden Yürürlüğe Konulması Hakkında Kanun'la Yüksek Hakem Kurulu'na geniş yetkiler tanındı.

Yüksek Hakem Kurulu toplu iş sözleşmelerinde 1963-1980 döneminde elde edilmiş birçok kazanımı ortadan kaldırdı.

1985 sonu ve 1986 başlarında kamu kesimi işveren sendikaları kuruldu. Kamu kesimindeki tüm işyerleri bu kamu kesimi işveren sendikalarına üye yapıldı. Kamu kesimi işveren sendikaları ise 1988 yılı Eylül ayında **TİSK'e üye oldular.**

24 Ocak ve 12 Eylül sonrasında işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinde ve denetimlerinde önemli gerilemeler yaşandı. İşçilerin bu alanlardaki sorunları daha da arttı.

Memurlar ve İşçiler ile Bunların Emeklilerine Konut Edindirme Yardımı Yapılması Hakkında Kanun (No. 3320, R.G. 22.11.1986) ve bunun uygulanması ile, işçilerin hemen hemen hiç yararlanmadıkları bir işgücü maliyeti kalemi eklendi.

Çalışanların Tasarrufa Teşvik Edilmesi ve Bu Tasar-

rufların Değerlendirilmesine Dair Kanun (No. 3417, R.G. 18.3.1988) ile, işçi ve işveren katkılarıyla oluşan ve hükümetlerin kamu açıklarının finansmanında kullandıkları bir ek işgücü maliyeti unsuru yaratıldı.

Gelir vergisi dilimleri enflasyonun altında ve vergi düzeninde bazı değişiklikler yapılarak gelir vergisi yükünün daha büyük bir bölümünün işçilerin ve memurların sırtına yıkılması sağlandı.

Dolaylı vergilerin ağırlığının artırılmasıyla, ücretlilerin vergi yükü daha da çoğaltıldı.

Yönetime katılma konusunda kamu kesiminde varolan haklar da yok edildi. TRT Yönetim Kurulu'nda ve çok sayıda işçi çalıştıran iktisadi devlet teşekküllerinin yönetim kurullarında yer alan işçi üye uygulamasına son verildi.

Sosyal sigortalar alanındaki kayıplarımız ise şöyle özetlenebilir:

(1) 1.3.1981 gün ve 2422 sayılı Yasa ile kaybedilen haklar

- Ayakta yapılan tedavilerde ilaç bedellerinin yüzde 20'si sigortalıdan kesilmeye başlandı.

- Emekli aylığının hesaplanmasında son beş yıllık kazançların en yüksek üç yılının ortalaması yerine beş yılın tümünün ortalaması alınmaya başlandı.

- Yaşlılık aylığı taban oranı yüzde 70'den yüzde 60'a indirildi.

- Sigorta primi işçi payı yüzde 14'e çıkarıldı.

- 1.1.1982 tarihinden sonra yaşlılık ve ölüm aylığına hak kazananlara 5000 günden fazla ödedikleri her 240 gün malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi

için aylık bağlama oranlarının % 1 arttırılması hususu bu tarihten evvel emekli olanlara tanınmadı.

- Kurum sağlık yardımlarından yararlanacak olanlara yapılacak her bir poliklinik muayenesi için 20 liradan az olmamak üzere muayene ücreti alınması uygulaması başlatıldı. Bu ücret bugün için 20.000 liraya yükseltilmiştir ve her üç ayda bir memur maaş katsayısına göre de yükselecektir.

(2) 26.3.1982 gün ve 2645 sayılı Yasa ile kaybedilen haklar

- Sosyal Sigortalar Kurumu Yönetim Kurulu'ndaki işçi temsilcisi sayısı 2'den 1'e düşürüldü. Ayrıca SSK çalışanlarının temsilcisi ve emeklilerin temsilcisi, SSK Yönetim Kurulu'ndan çıkarıldı.

1.12.1993 gün ve 3918 sayılı yasayla, Kurum'dan gelir ve aylık almakta olanları temsilen bir üyenin Yönetim Kurulu'nda görev alması yeniden düzenlendi. Yine Yönetim Kurulu'ndaki Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı temsilcisi 2'ye çıkarılarak, ikinci üyenin Kurum Genel Müdür Yardımcıları arasından atanması yasalaştırıldı. Amaç, Kurum'un en yetkili karar organı olan Yönetim Kurulu'nun Hükümet ağırlıklı konumunun devamının sağlanmasıydı.

(3) 4.6.1986 gün ve 3300 sayılı yasa ile kaybedilen haklar

- Sosyal Sigortalar Kurumu'nun her yıl toplanan genel kurulunun üç yılda bir toplanması uygulaması getirildi.

- 4792 sayılı Kanunun 28.6.1978 gün ve 2158 sayılı Kanun'la değişik 20'nci maddesinin (b) fıkrasına göre, sigortalılara ve Kurum'dan malüllük ve yaşlılık aylığı

ile sürekli işgörmezlik geliri almakta olanlara açılan konut kredisi uygulamasına 1.1.1985 tarihinde son verildi.

- 3300 sayılı Kanun'un geçici 1'inci maddesi ile de, tahsis edilmiş bulunan konut kredisi işlemleri ile konut kredi tahsilatının eski hükümlere göre yapılarak tasfiyesi düzenlendi.

(4) 9.7.1987 gün ve 3395 sayılı Yasa ile kaybedilen haklar

- Süper emeklilik uygulaması getirildi.

- Emekli aylığının hesaplanmasında yasanın yürürlüğe girdiği tarihten sonraki tüm sürelerin ortalamasının esas alınması uygulaması getirildi.

Bu hatalı düzenleme 10.3.1993 gün ve 3869 sayılı Yasa ile değiştirildi. Ancak, üst göstergeden malüllük, yaşlılık ve ölüm aylığına hak kazananların ortalama yıllık kazançlarının primi ödenmiş 10 takvim yılı kazançlarına göre tespit uygulaması getirildi.

- Prim tavanı artırıldı.

- Yaşlılık aylığı taban oranı üst göstergelerde yüzde 50'ye indirildi. Yin üst gösterge tablosunun taban göstergesi ile gösterge tablosunun tavan göstergesi arasında derece ve kademelerden bağlanacak aylıkların oranının tespiti Bakanlar Kurulu'na bırakıldı.

Bakanlar Kurulu 1.1.1992 tarihinden geçerli olmak üzere, üst göstergeden aylığa hak kazananların aylık bağlama oranlarının 6650 göstergede % 50, ve geriye doğru her göstergede 10'da 1 artırarak, 1600 gösterge için % 59,9 oranını belirledi.

- El halıcılığı dokuma işlerinde çalışanlar hakkında

yalnızca iş kazaları ile meslek hastalıkları, analık ve hastalık sigorta kolları uygulaması getirildi. Bu insanlarımızın uzun vadeli sigorta kolu olan malüliyet, yaşlılık ve ölüm sigortalarına mecburi devamları kaldırıldı ve istedikleri takdirde isteğe bağlı sigortalı olabilecekleri düzenlemesi getirildi.

- İsteğe bağlı sigortaya devam için gerekli şartlar kolaylaştırılarak, Sosyal Sigorta ilke ve prensiplerinin ötesinde özel sigorta gibi uygulama yolu getirildi.

- İtibari hizmet süresi verilecek işlerde bazı genişlemeler yapılmasına rağmen, bu işlerde çalışanlara 2098 sayılı Kanun uygulaması gibi, geriye doğru borçlanma hakkı verilmemesi, bu kişilerin mağduriyetine neden oldu. Aslında bu hakkın aynı işleri diğer işkollarında yapanlara da tanınması gereklidir.

(5) 1.12.1993 gün ve 3917 sayılı Kanun

- Bu kanunla Kurum mülkiyetindeki gayrimenkullerden nitelikleri itibariyle satışa elverişli olanların Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı tarafından tesbit edilecek bir kamu bankasına devri sağlandı.

24 Ocak İstikrar Tedbirlerin bir unsuru da, sosyal devlet anlayışı ve uygulamasının yok edilmesiydi. Bu çabanın bir sonucu olarak, Sosyal Sigortalar Kurumu'nun gelir kaynakları gerektiği gibi değerlendirilmedi, prim alacakları zamanında tahsil edilmedi, yeterli sayıda yeni sağlık tesisleri kurulmadı, sağlık personeli sayısı yeterli düzeye çıkarılmadı, sağlık personeline günün koşullarında insanca yaşayabilecekleri ücretler verilmedi, araç-gereç ihtiyacı gerektiği gibi karşılanmadı, ilaçların sağlanmasında ve çeşitli ödemelerin yapılmasında ciddi sıkıntılar yaşandı.

III- 24 OCAK İSTİKRAR PROGRAMININ TÜRKİYE EKONOMİSİ, SOSYAL DEVLET, GELİR DAĞILIMI VE ÜCRETLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Türkiye ekonomisinde "dönüşüm" olarak nitelendirilen "24 Ocak 1980 Kararları"; iç ve dış etkenlerin karmaşık bütünlüğü sonucu görülen tıkanıklıkların çözüme kavuşturulmasına yönelik olarak uygulamaya giren, genel özellikleri yönünden standart bir IMF (Uluslararası Para Fonu) reçetesi olarak tanımlanabilmektedir.

Ana hatlarıyla değerlendirildiğinde, 1970'li yılların sonuna kadar uygulanan himayeci, ithal ikameci ağırlık taşıyan ekonomik politika, söz konusu tedbirlerle dışa açılmacı, uluslararası ekonomiye entegre olmayı hedefleyen bir politikaya dönüştürülmüştür. Kuşkusuz böyle bir dönüşüme yol açan nedenlerin başında, ekonomik ve sosyal yapımızdan kaynaklanan sorunların yanısıra, o dönemde dünya ekomomisinde meydana gelen gelişmelerinde etkisi vardır. 1973 ve 1979 yıllarında yaşanan krize paralel olarak yükselen enflasyon hemen hemen tüm ülkeleri etkilemiş, mali ve ekonomik problemler ortaya çıkarmıştır. Gelişmiş ülkeler, bu dönemi atlatmak için önlemler alırken, bir bölümünü gelişmekte olan ülkelere aktarmışlardır.

Böylece ülkemiz gibi kalkınmakta olan ülkeler, bir yandan artan petrol giderlerini karşılamaya çalışırken, öte yandan iç ekonomik yapıdan kaynaklanan ve dışa bağımlılık olgusu nedeniyle daha da artan sorunlarla karşı karşıya kalmışlardır.

Gerçekte hiçbir orjinalliği olmayan ve IMF kökenli olarak uygulanagelen 24 Ocak 1980 kararları, zaman içinde siyasal iktidarlar tarafından dış dayatmaların

ötesinde bilinçli tercihiyle uyguladığı ekonomik model haline dönüşmüştür.

Genel hatlarıyla uygulanmak istenen programın, alınan kararların en belirgin özelliği, ekonominin güya liberalleştirilmesidir. Bu doğrultuda iktisat politikası araçları ile müdahale en aza indirgenecek veya dolaylı müdahale yapılacak, ekonomik kararlar piyasa çerçevesinde alınacaktır. Fiyat mekanizmasının işleyiş kurallarının piyasada serbest bir şekilde çalışması ile en iyi kaynak dağılımı sağlanacaktır. Savunulan görüş genel hatlarıyla bu olmuştur.

Ekonomik politikaların makro düzeydeki amaçları, Türkiye için öncelikli olarak enflasyonu önlemek ve ödemeler dengesindeki sorunu çözmek olarak görülmüş ve kararlarla varılmak istenen ihracata yönelik bir ekonomik yapıya ulaşmak için; bir yandan da artan üretimin büyük bir kısmını ihraç etmek amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşılabilmesi için, diğer bir ifadeyle ihraç edilebilir ürün fazlasını sağlamak için bir taraftan atıl kapasiteyi hareketlendirecek üretimi artırırken diğer yandan da iç talebi kısacak ekonomik kararlar alınarak uygulamaya konulmuştur.

1980'li yıllarda sermaye birikimini sağlamak ve özel sektörle kalkınmak için izlenen ekonomik politikaların bedeli ülke ve çalışanlar bakımından ağır olmuştur. Uygulanan ekonomik politikanın temel amacını oluşturduğu ileri sürülen ve fakat kendi mantığı içinde bile gerçekleştirilemeyen Türkiye'de piyasa ekonomisinin işlerlik kazanması ve geliştirilmesine dönük yöneliş kitleleri yoksullaştırmıştır. Uygulanması öngörülen ekonomik politikalar için gerekli sosyal ve kurumsal hukuki düzenlemeler geçmiş dönemin varolan koşulları içinde yapılmış ve ekonomiye olumsuz etkide bu-

lunacağı varsayılan engeller ortadan kaldırılmıştır. Böylece yoksullaştırmanın yanısıra diğer bir temel olumsuz sonuç olarak, toplumun başta çalışanlar olmak üzere büyük bir kesimini dışlayan kurumsal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Zira, böylesi bir modelde dar kapsamlı bazı kesimlerin çıkarı korunur ve kollanırken, geniş halk yığınları "sosyal devlet" anlayışını ortadan kaldıran bir yaklaşımla kendi kaderleriyle başbaşa bırakılmıştır. Doğal olarakta böyle bir modelde, ekonomide etkinlik ve başarı sorunu, "ekonominin ve toplumun geneli açısından değil, belirli bir kesimi bakımından önem kazanmakta ve değerlendirilmektedir.

Uygulanan ekonomik politikanın toplum hayatına yansıyan en olumsuz yanı gelir bölüşümündeki kötüleşme olmuştur. 24 Ocak 1980 programının geliştirdiği ortamda ekonomide izlenen makro, mikro ve sosyal politikalar sonucunda toplumun büyük bir kesimini oluşturan çalışanların milli gelirden aldığı pay giderek düşmüştür. Emek gelirlerinin reel olarak azaltıldığı dönemde sermaye gelirleri reel olarak artmıştır. Yani 80'li yıllarda bilinçli bir politika ile çalışanın, işçinin, köylünün, emeklinin hakkı verilmemiş bu kesimlerden diğer kesimlere kaynak aktarılmıştır. Bu suretle yüksek görünen büyüme hızlarını etkileyen altyapı yatırımları ve ihracat artışı, gelir dağılımındaki eşitsizliklerin artması yolu ile daha kolay gerçekleştirilmiştir.

Gelir dağılımının çok eşitsiz olması, özellikle varolan durumun giderek kötüleşerek yaşam standartlarında bir gerilemeye yol açması ciddi siyasal, sosyal huzursuzluk ve ekonomik darboğazlar yaratabilecek bir etkiye sahiptir. Özellikle Türkiye gibi kişi başına gelir düzeyinin düşük olduğu bir yapıda, gelir dağılımı da çok eşitsizse, geliri çok düşük düzeyde olan ailelerde beslenme, sağlık, eğitim ve barınma koşulları da çok sağ-

lıksız olmaktadır. Böyle bir yapıda artık gelir dağılımındaki bozukluk yanısıra, yoksulluk sorunu da önem taşımaktadır.

Türkiye'de gelir dağılımı üzerinde yapılan çalışmalar, 1980'li yıllarda izlenen politikaların ücretliler aleyhine olduğunu göstermektedir. Fonksiyonel gelir bölüşümüne ilişkin veriler özellikle ücret ve maaşlarda inanılması güç rakamlar vermiştir. 1979 yılında yurtiçi fartör gelirleri içinde yüzde 32.8 olan maaş ve ücretlerin payı 1988'de yüzde 14'e kadar gerilemiştir.

Bu durum, emek ile sermaye arasındaki bölüşümü yansıtan en sağlıklı göstergelerden olan katma değer içinde ücretlerin payında da görülmektedir. İmalat sanayinde ücretlerin katma değer içindeki payı 1980'den itibaren sürekli düşmüştür. Yaratılan değerden kamu ve özel sektör toplamı olarak 1979 yılında yüzde 38.7 oranında olan çalışanların payı 1988 yılında yüzde 15.4'e kadar gerilemiştir.

Kuşkusuz amaçlanan bu sonuca ulaşılmasında, özellikle başta örgütlü kesim olmak üzere çalışanların karşı karşıya bulunduğu uygulamalar etkili olmuştur. "12 Eylül Yönetimi" döneminde askıya alınan toplu pazarlık ve grev hakkına paralel olarak dayatılan "mecburi tahkim" ile çalışanların ekonomik hak ve çıkarları geriletilmiştir.

Nitekim, sözkonusu dönemi değerlendiren ücret çalışmaları, reel ücretlerdeki aşınmanın boyutunu ortaya koymaktadır. Örneğin Konfederasyonumuz Çalışma Raporlarında da yer aldığı üzere; 1978-1988 döneminde reel ücretlerdeki aşınma yüzde 61 düzeyindedir.

Ancak, 1989 yılından bu yana güçlü ve etkili olarak yürütülen sendikal mücadelenin ekonomik alana yan-

sımasının başarılı olduğu, reel ücretlerde görülen değişimle ilgili gözlemlerden ortaya çıkmaktadır. Buna bağlı olarak, geçmiş yıllarda ücretlerde görülen kayıpların kısmen karşılanması yanısıra, faktör gelirleri içinde çalışanlar aleyhine görülen durumda da bir düzelme görülmektedir.

Kısa bir zaman dilimi içerisinde ücretlerde görülen dönüşüm ve iyileşmenin temelinde hiç kuşku yok ki sosyal, siyasal ve ekonomik koşulların belirleyici etkisi bulunmaktadır.

1980'li yıllarda daha da bozulmuş olan gelir dağılımında son dört yıldır sağlanan nisbi düzenlemelere karşın, 1990'lı yılların gündeminde gelir bölüşümünün düzelmesi ivedi çözüm bekleyen bir sorun görünümündedir.

Bir dönüşüm ve istikrar programı olarak 24 Ocak kararlarının temel hedefleri açısından irdelenmesinin bazı göstergeler dikkate alınarak yapılması, daha anlamlı sonuçlara ulaşılmasını sağlayabilecektir.

Bilindiği gibi Türkiye'nin önündeki önemli problemlerden biri uzun süredir alınan tedbirlere rağmen, devam eden ve kronik bir nitelik kazanmış olan istikrarsızlıktır. Uzun süren istikrarsızlığın yarattığı belirsizlikler ekonomik gelişme ve yapısal dönüşüm alanında olumsuz sonuçlar vermiştir.

İhracatın artırılması ve bu şekilde ülkeye dışarıdan kaynak aktarılması 24 Ocak tedbirlerinin ana hedefi olmasına karşın geçen sürede eskisine göre dışarıya daha çok net kaynak aktarımı gerektiren bir yapı oluşmuştur. İhracattaki artış; ihracat yapan sanayi sektörlerinin büyümesi ile değil, bu sektörlerdeki kapasite kullanım oranının artırılması ve teşviklerle gerçekleşti-

rilmiştir. Nitekim 90'lı yıllarda bu şekilde sağlanan ihracat artışının sınırına gelinmiş, artış sağlanamaz olmuştur.

1980'lerde biçimlenen ekonomik profilin en dikkat çeken yönlerinden biri de sanayileşme stratejisinden vazgeçilmiş olmasıdır. Sanayileşmenin, ekonomik gelişmenin ana ekseni olmaktan çıktığı bu dönemde, sektör yapısında önemli bir gelişme olmamıştır. GSYİH içinde sektörünün payı ortalama yüzde 30 olarak kalmıştır.

Sermaye birikiminin, gelir dağılımının çalışan aleyhine bozularak sağlandığı 80'li yıllarda ülke ekonomisinin büyümesi yönünden önemli bir unsur olan sabit sermaye yatırımları da, reel olarak azalmıştır. Ulusal ekonominin büyüme potansiyelini veren önemli bir gösterge olan sabit sermaye yatırımları GSMH oranı 1992'deki yüzde 22.5 ile 1977'de gerçekleştirilen yüzde 24.2'nin dahi altında kalmıştır.

Ekonominin belirleyici ve sürükleyici gücü olması beklenen özel kesim sabit sermaye yatırımları, yaygın ve çeşitli özendirici önlemlere rağmen artmamıştır. En dramatik sonuç ise, imalat sanayi sabit sermaye yatırımlarında ortaya çıkmıştır. Kamu-özel toplamı olarak imalat sanayine yapılan sabit sermaye yatırımlarının GSMH'ya oranı 1980 yılında yüzde 9.2 iken 1991'de yüzde 3.8'e düşmüştür. İmalat sanayi sabit sermaye yatırımlarının toplam sabit sermaye yatırımları içindeki payı ise 1993 yılı itibariyle yüzde 15.6 düzeyindedir.

Sabit sermaye yatırmlarında görülen bu eğilimin anlamı, geçen dönemde gerçekleşen milli gelir artışının da, büyük ölçüde varolan kapasitenin daha yüksek kullanılmasından kaynaklanmış olmasıdır.

24 Ocak istikrar programının temel amaçlarından ve önemlilerinden biri de yüksek enflasyonun denetim altına alınarak düşürülmesidir. Oysa, 1980'li yıllarda ülkemizde uygulanan ekonomik politikaların kalıcı özelliği yüksek boyutlu ve sürekli enflasyon olmuştur. 1983-1990 dönemini kapsayan yıllarda ortalama fiyat artışı yüzde 41.1 oranında olmuş ve fakat 1988'den itibaren sonraki dört yılda ortalama yüzde 68 civarında artış görülmüş, 1993 yılında ise oran yüzde 71 düzeyine çıkmıştır. Enflasyonun süregelmesi geçmişte uygulanan ekonomik politikanın bir türevi olan sermaye kesimine kaynak aktarmakta bir araç işlevini görmesindendir.

Genelde kabul gören yaklaşım, kronik hale dönüşen enflasyonun temel nedeninin kamu kesimi açıkları olduğudur. Bu noktada maliye politikasına değinmek gereği ortaya çıkmaktadır.

1980'li yıllar boyunca uygulanan iktisat politikaları büyük ölçüde maliye politikalarını da belirlemiştir. Dönem boyunca maliye politikaları, hakim olan yapı doğrultusunda işlevini görmüştür. Dışa açılmacı ve öncülüğün özel sektör ve piyasa ekonomisine terkedilmesine yönelik özel sektör sermaye birikiminin artırılması, kârlılığın yükseltilmesi ve kamu kesiminin daraltılmasına dönük yapılanmayı hedef alan politikalar sonucu, 1994 Türkiyesi'nde kamu maliyesi tıkanma noktasına getirilmiştir.

1980 sonrası maliye politikaları, belirlenen amaçlara yönelik olarak vergi sisteminde, kamu harcamaları miktarında ve harcama şeklinde, bütçe gelirlerinin yapısında önemli değişikliklere yol açmıştır. Kamu maliyesinin bugün acilen çözümlenmesi gereken sorunları bulunmaktadır. Kamu gelirleri harcama büyüklükleri-

ne yetişmekten iyice uzaklaşmaktadır. Özellikle son dönemde devlet sosyal hizmetler ve harcamalarda yetersiz kalmakta, borçlanma gereksiniminin artmasıyla transfer harcamaları ağırlık kazanmaktadır. Kamu gelir sistemi, giderek borçlanmaya dayandırılan sağlıksız bir yapı sergilemektedir.

Kamu gelirlerinde sağlıksız bir yapı oluşmasına neden olan vergi politikaları, uygulanış biçimi ile de vergi yükünün haksız dağılımına neden olmuştur. Gelirin yeniden dağılımında önemli etken olan ücretliler üzerindeki vergi yükü uygulanan vergi politikası ile azaltılıyor görüntüsü altında artırılmıştır. Sermaye kesimine tanınan muafiyet ve istisnalarla kamu gelirleri kısılmıştır. Vergi yükü 1978 yılında yüzde 19.1 iken, 1984 yılında yüzde 12.9'lara kadar gerilemiştir. 1992 yılı itibariyle de yüzde 18'ler düzeyindedir. Vergi gelirlerinin kendi içindeki yapısı da 1980'li yıllarda bozulmuş, dolaylı vergi yükleri artırılmıştır.

1980 yılında vergi gelirleri içinde yüzde 37.2 olan dolaylı vergilerin payı 1993 yılına gelindiğinde yüzde 50'yi geçmiştir.

Kurumlar Vergisi'nin vergi gelirleri içindeki payı da sürekli düşürülmüştür. Vergi gelirleri içinde 1986 yılında yüzde 15.9 düzeyindeki kurumlar vergisi payı 1993 yılında yüzde 6.9'a kadar gerilemiştir.

Oysa, maliye politikasının amaçları; ekonomide istikrarı sağlamak, iktisadi kalkınmayı gerçekleştirmek, ekonomide servet dağılımı ve yaşam düzeyini iyileştirmektir.

Dışa açılmacı büyüme politikasının en önemli ve en belirgin sonuçlarından birisi de dış borçlanmayı arttırmasıdır.

1980'li yıllarda yurtiçi tasarrufların kalkınmanın finansmanını karşılayamaması ve maliye politikaları nedeniyle dış borçlarda önemli artış olmuştur. Türkiye'nin dış borçları 1979 yılında 13.6 milyar dolar iken, son verilere göre bu tutar 64 milyar dolara ulaşmıştır. Dış borç stokunun büyüdüğü ortamda ülkenin siyasi baskılara ve ekonomik risklere açık hale gelmesinin toplumun geleceği açısından ağır fatura içerdiği açıktır.

Dışarıya net kaynak aktarımı gerektiren ödemeler dengesi sorununu çözmeyen sadece erteleyen dış borçlar yanında bugün iç borçlanmanın ulaştığı düzey de 1980 sonrası ekonomik politikaların bir yansımadır. Sermaye kesiminden vergi almak yerine borçlanmayı tercih eden yaklaşım sonucu bütçe açıkları her yıl olağanüstü boyutlarda artmıştır. Bunun sonucunda 1979 yılında yaklaşık 452 milyar lira olan iç borçlanma bugün 300 trilyon düzeyine çıkmıştır. Bu yapı borcun borçla ödenmeye çalışıldığı bir kısır döngü şeklinde ifade edilebilmekte ve iç borç ödemeleri yoluyla kaynaklar belirli kesime aktarılmaktadır.

Diğer taraftan, ülkenin ekonomik ve sosyal sorunları ile bir bütünlük içindeki önemli bir sorunuda her geçen gün ağırlaşan işsizlik sorunudur. "Sosyal Devlet" anlayışının terkedilerek, devletin ekonomiyi yönlendirmekteki rolünü en aza indirip, sorunun piyasa kurallarının serbest işleyişine terkedilmesi yaklaşımı olumsuz sonuçlar vermiştir. İşsizlikteki artış, çalışanlara yönelik ekonomik bir baskı aracına dönüşmüştür. Özellikle son dönemde baskısını giderek artıran işsizlik olgusu, çalışanların gelirlerini geriletme doğrultusunda önemli bir araç olarak kullanılmaya başlanmıştır.

1980'li yıllar boyunca uygulanan ekonomik politikaların büyüme, bölüşüm ve ekonomik bağımsızlık bakımından 1990'lı yıllara devrettiği mirasın ülke ve çalışanlar açısından olumlu olmadığı açıktır.

1980'li yıllarda uygulanan ekonomik ve sosyal politikaların kesimler arasında uzlaşmayı çok güçleştirecek bir mirası getirdiği de bilinmektedir. Durum böyle iken, uygulanan yanlış politikalar sonucu meydana gelen olumsuzlukların aşılması için çalışanların özverisini temel alan yaklaşımların benimsenmesi sözkonusu olamaz. Geçmişte bozulan ekonomik istikrar ve sosyal dengelerin yeniden sağlanması çalışmalarının öncelikle sosyal devlet ve sosyal adalet ilkelerine dayanması gerekir.

Bugün dünya artık büyük ve tek bir ekonomik bütünlük içinde faaliyet göstermektedir. Ekonomilerin küresel boyutta karşılıklı bağımlılığı sözkonusudur. Bu durum, giderek daha çok ülkenin ekonomik ve mali sistemle bütünleşmesini gerekli kılmaktadır. Tarihin belirli dönemlerinde dünyaya egemen olan ekonomik yaklaşımlar, herhangi bir ülkenin kendi ekonomik çizgisini izlemesini ya da "kendi kendine yeterlilik" politikası sürdürmesini hemen hemen olanaksız duruma getirmiştir. Bugün ülkeler arasındaki ilişkilerin temel ögesini pazar ekonomisine dayalı işbirliğinin oluşturduğu genelde kabul edilmektedir.

Gerçek ve istikrarlı bir büyüme doğrultusunda gerçekleştirilmek istenen ekonomik ve toplumsal kalkınmanın bir unsuru doğal olarak uluslararası işbirliği temeline oturmak zorundadır. Ancak ekonomik işbirliğinin artan önemi, kalkınmakta olan ülkelerin çıkarlarının nasıl gözetileceği sorununu da kapsamaktadır. Doğu - Batı kutuplaşmasının son bulmasıyla ortaya

çıkan şartlar son yıllarda serbest pazar ekonomisi üzerinde uluslararası bir anlayış birliği sağlanması kolaylaştırmıştır. Dünyada egemen olmaya başlayan "ekonomiye devlet müdahalesinin ve devletin ekonomide yönlendirici rolünün azaltılması" anlayışının bu kapsamda ortak çıkarlar açısından geniş olanaklar sağladığı ileri sürülmektedir. Ancak özellikle gelişmekte olan ülkeler bakımından bu politika, çeşitli riskleri ve sorunları kapsamaktadır: Kuzey Güney ikilemi, yani dünyanın Kuzeyindeki endüstrileşmiş ülkeler ile Güney yarımküredeki gelişmekte olan ülkeler arasındaki büyüyen ekonomik ve sosyal farklılık gözardı edilemeyecek boyutlara ulaşmıştır. Bu bakımdan karşılıklı ekonomik bağımlılık ve ortak işbirliği, her açıdan, diğer bir deyişle ticaret, kalkınma, istihdam ve toplumsal adalet açılarından gelişmekte olan ülkeleri eşit birer ortak olarak devreye sokan politikalarla anlam kazanacaktır.

Kuşkusuz böyle bir yaklaşım, 1970'li yıllardan bu yana dünyanın önemli bir bölümünde egemenlik kazanmış olan monetarist akımlarla, diğer bir deyişle, "bırakınız yapsınlar" görüşünü savunan neo-liberal uygulamalarla çelişen bir yapıyı da beraberinde getirmek durumundadır. Yeni uluslararası ekonomik yapılanmada pazar ekonomisi, dengeli bir ekonomik büyüme, refah, toplumsal adalet, artan istihdam ve kaynakların etkin kullanılmasına zemin hazırlayacak temel bir unsur olarak görülmektedir. Bunun ortak amaç olan daha yüksek bir refah düzeyini paylaşma imkanı sağlayacağı kabul edilmektedir. Gerçekte son yıllarda özellikle Avrupa'da demokrasi ve sosyal adalet ilkelerini yeniden ön plana çıkaran eğilimin varlığı gözlenmektedir. Bu eğilim, önemli bir gelişmenin başlangıcı ve bir dönemin sonu olarak algılanabilmektedir.

Bu yeni yaklaşım insan unsurunu temel alarak Hukuk ve Sosyal Adalet ilkelerini geliştirmek zorundadır.

Burhan Şendtaler ; Teknolojik gelişme
maliyetlerin nasıl paylaşılacağı politikası ile belirlenir
İngiltere'de bu, çelişkiler düzeyine bir gelişme gösterir
mıştır,
Kreyoellesme ve bilgisayar farklı şeylerdir, tüm batı
toplumlarından ikili bir yapı geliştir
260 milyon 2 milyon işsiz bırakır
35 milyon 'un sağlık sigortası yok
Kapitalizme Karşı Kapitalizm Adlı Kitap Fran-
kenstil TUNAN
yakın Sonuç: Yol haritaları'ndaki Türkiye'nin Liberal orta
dışa açık politikalar uygulanması, Bu sonuç
hep yapılmıştır,
24 Ocak'ta ithal ikameciliktan vazgeçilerek
liberal ekonomiye geçilmek!
Yeni dünya düzeni; Post Modern; küreselleşme
3 tarihsel olay
1- ABD ve İngiltere'de (Reagan ve Thatcher)
muhafazakar hükümetlerin işbaşına gelmesi,
İngiltere'nin medar-ı iftiharı olan sosyal güvenlikte
devletin rolünü değiştirmeyi istemiş, Böylelik İngiliz
kamuoyunun büyük karşısında parçalayıcı ol-
mamıştır,
2
3 Büyümeyi'ye katkıda bulunmayı hızlandırmanın yolu
faiz oranı almamalıdır, 3 ülke 4 olmuş.
1 İngiltere 2 Monetarism yaşamıştır
1920-1931
1970-1981
1981 Eğitimin GSYİH'deki yeri
1983 84/2.8 85/2.6 86/2.5 89/2.5
1/2 dolar
28 21

Daha huzurlu
Bir toplum için

- Ekmek
- Barış
- Özgürlük

TÜRK-İŞ Bilgi Merkezi
331.8 240